

BOEKBESPREKING

Smeets, Wim, red. 2023. *Leven als zoekpartij. Intergenerationele zingeving en spiritualiteit.*

Nijmegen: Radboud University Press, pp. 264.
doi: <https://doi.org/10.54195/PYLQ1666>.

Johanneke Klaassens¹

In *Leven als zoekpartij* neemt Wim Smeets de lezer mee in de methode van de spirituele autobiografie. Dat doet hij door middel van het delen van zijn eigen spirituele autobiografie in een persoonlijke briefwisseling met zijn dochters. Het boek komt op een 'scharniermoment' in Smeets' eigen leven, namelijk het moment dat hij afscheid neemt als hoofd Dienst Geestelijke Zorg en Pastoraat in het Radboudumc in Nijmegen.

Nadat Smeets begint met een korte inleiding op de methode van de spirituele autobiografie, zoals deze door Jannet Delver (geestelijk verzorger in het VUmc te Amsterdam) is ontwikkeld, wordt de lezer deelgenoot van Smeets' eigen spirituele levensverhaal. Dat levensverhaal wordt opgetekend in drie brieven aan zijn twee dochters, Elsemarijn en Janneleen, die in brieven aan hun vader reageren op zijn spirituele levensverhaal. Het eerste deel van het boek eindigt met een gesprek tussen Smeets en zijn dochters, onder begeleiding van Janique van Schaijk, collega-geestelijk verzorger aan het Radboudumc. Het boek is daarmee een bijzondere vakpublicatie, waarin vorm en inhoud naadloos op elkaar aansluiten. Als lezer krijg je niet alleen iets mee van de theoretische en methodische achtergronden van de spirituele autobiografie, het boek is een voorbeeld van een van de toepassingen van deze methode. 'Intergenerationele zingeving en spiritualiteit' en 'spirituele autobiografie' worden voorgeleefd in de vorm waarin dit boek is gegoten.

---

1 Universiteit voor Humanistiek.

Dat de theoretische inhoud een voorbeeld is voor de opbouw en vorm van het boek blijkt ook uit het tweede en derde deel van dit boek, waarin een divers pallet aan auteurs aan bod komt. Vanuit verschillende benaderingen en perspectieven reageren deze auteurs op de methode van de spirituele autobiografie en op de briefwisseling tussen Smeets en zijn dochters. Dat levert een kleurrijk mozaïek aan reacties op, zoals een van de bijdragers dat omschrijft. De verschillende auteurs voelen zich niet alleen uitgenodigd om vanuit professioneel perspectief te reflecteren op de spirituele autobiografie, maar delen zelf ook regelmatig een persoonlijk verhaal over hoe zij spiritueel gevormd zijn of hoe zij bij een bepaalde professionele benadering zijn beland. Daarmee dragen de reacties in deel twee en drie van het boek ook weer bij aan de dialogische vorm van het boek.

Hoewel de lijn in het boek door het grote aantal auteurs en de diversiteit aan thema's die zij aan bod laten komen soms moeilijk te volgen is, levert deze variëteit ook een geheel op waar voor iedere lezer wel een aantal bijdragen bij zit die hen zal aanspreken. Een korte impressie van de verscheidenheid van perspectieven die in het boek te vinden is: Lenneke Post, geestelijk verzorger en onderzoeker, beschrijft hoe spirituele autobiografische teksten iets in de lezer kunnen bewerkstelligen. Aan de hand van stukjes uit de brieven van Smeets en zijn dochters laat zij vervolgens zien hoe de briefwisseling niet slechts een kennisoverdracht of uitwisseling van ideeën is, maar hoe zij door middel van de brieven gezamenlijk ook ontdekken 'wie zij samen zijn en willen zijn' (p. 85). Vervolgens merkt zij op hoe de briefwisseling haarzelf ook niet onberoerd liet en haar aan het denken zette over wie zij zelf is en wil zijn. Als lezer herkende ik deze reactie op het boek. Tijdens het lezen van de briefwisseling tussen Smeets en zijn dochters heb ik geregeld opmerkingen en vragen in de kantlijn geschreven die een reflectie vormden op mijn eigen leven én dat van mijn ouders en grootouders: Hoe ziet de spirituele autobiografie van mijn ouders en grootouders eruit? Hoe heeft hun spirituele ontwikkeling eraan bijgedragen dat ik nu ben wie ik ben? En hoe heb ik hierin ook mijn eigen pad gevonden?

Job Smit, voormalig geestelijk verzorger, onderzoekt in zijn bijdrage in hoeverre de spirituele biografie een rol kan spelen in institutionele traditieoverdracht. Daarbij stipt hij het belang aan van de dialoog in reactie op geschreven levensverhalen. De briefwisseling in dit boek maakt hem duidelijk dat je er niet bent als je je levensverhaal alleen opschrijft (p. 130): 'Je hebt de ander nodig om tot de diepte te geraken en op spiritueel niveau te communiceren.' Ellen van Son sluit zich in het daaropvolgende hoofdstuk bij Smit aan. Op basis van het lezen van de brieven tussen Smeets en zijn dochters vanuit een logotherapeutisch perspectief (Victor Frankl) komt zij tot de conclusie dat intergeneratieel leren niet slechts vraagt om een spirituele auto-

biografie, maar 'juist op basis daarvan [om] een dialoog tussen generaties over wat het is om ten diepste mens te zijn' (p. 150).

Een aantal andere auteurs in het boek komt met verrassende perspectieven van waaruit zij op het eerste deel van het boek reageren. Een van die auteurs is William Yang, lichaamsgericht therapeut, die de verhalen die in de brieven naar voren komen benadert vanuit een lichamelijk perspectief. Hij laat zien hoe de zoektocht naar autonomie die Smeets in zijn leven doormaakt, en die hij in de brieven beschrijft, een proces is waar het lichaam een essentieel onderdeel van is. Zijn benadering opende voor mij als lezer een heel nieuwe manier waarop ik de brieven kon lezen. Evert van Leeuwen, emeritus-hoogleraar medische ethiek, benadert het thema van het boek vanuit het perspectief van de medische ethiek. Hij laat zien hoe de drie kernthema's uit de methode van de spirituele biografie – ontvankelijkheid, autonomie en verbondenheid – terug te zien zijn in de medische ethiek. Caroliene van Waveren laat uit onderwijskundig perspectief haar licht schijnen over de methode van de spirituele biografie.

De symbolische cirkel van het boek is rond met een bijdrage van Nicolette Hijweege, de vrouw en collega van Smeets en moeder van Elsemarijn en Janneleen. In dit afsluitende hoofdstuk beschrijft zij hoe een levensverhaal, als dat eenmaal op papier staat, kan stollen. Hiermee verliest het 'dynamiek en "ruimte" van zijn' (p. 255). Dat dit bij de spirituele autobiografie van Smeets niet het geval is, geeft hij zelf ook al aan in een van de brieven aan zijn dochters (p. 45): 'Mijn zoeken om zin te geven is niet tot stilstand gekomen, maar de koortsachtige onrust die mij lang heeft bepaald is er niet meer.' Ook het gesprek tussen Smeets, zijn dochters en Janique van Schaijk na afloop van de briefwisseling laat zien dat de dialoog die de brieven op gang heeft gebracht nog niet 'af' is. Daarmee lijkt de dialoog in dit boek nog maar het begin te zijn of, zoals Hijweege dat aan het einde van haar bijdrage verwoordt (p. 259): 'Daarmee is de briefwisseling ook een belofte richting de toekomst.'